

CAFTA: ki jár jól vele?

Buzás Sándor

Augusztus 3-án George W. Bush elnök aláírta az Egyesült Államok, valamint a Dominikai Köztársaság, Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras és Nicaragua által alkotott országocsoport közötti szabadkereskedelmi egyezményt (USA-DR-CAFTA). Bár a hat közép-amerikai ország közül még csak három ratifikálta az egyezményt, az igazi kérdés az volt, vajon az Egyesült Államok szenátusa, illetve a képviselőház megszavazza-e azt. Miután még június végén is a szenátusban komoly viták közepette csak 54-45-ös többséget kapott az egyezmény, így valós esélye volt, hogy a képviselőház elutasítja azt. Végül július 28-án 217 igen és 215 nem szavazat mellett elfogadták a dokumentumot.

Miután rendkívül éles viták után született a szoros eredmény, arra lehetne következtetni, hogy az USA jelentős kedvezményeket kívánna tenni az egyezménnyel közép-amerikai partnereinek. Ha viszont alaposabban megnézzük a helyzetet, azt láthatjuk, hogy míg az érintett országok exportjának 80 százaléka már eddig is vámmentesen áramlott az USA-ba, a már korábban meglévő kedvezményes elbírálás alapján, addig az USA feldolgozóipari termékei minimum 30 százalékos, egyes esetekben 100 százaléknál is magasabb vám-

mal terheltlen juthattak el a hat karibi ország piacaira. Ennek tükrében különösen érdekes, hogy az Egyesült Államokban is nehézséget okozott elfogadtatni az egyezményt (Costa Ricában még éles vita folyik). Mértékadó vélemények szerint e mögött a gazdasági súlyához képest aránytalanul erős cukorlobby tevékenysége áll, amelyre valóban veszélyt jelenthet az olcsóbb közép-amerikai cukor akadálytalan bejutása az USA-ba. Ezen túlmenően azonban elsősorban az USA érdeke, hogy jelentősebb szerepet játszasson a régió gazdasági életében, különösen mivel az elmúlt években Kína egyre nagyobb érdeklődést mutat az egész latin-amerikai régió iránt. Ráadásul Kína előretörésének megállítását a textiliparban éppen attól remélik, hogy az Egyesült Államokból származó alapanyagokat a közép-amerikai olcsó munkaerővel dolgoztatják fel. Ez eddig is így történt, de az egyezmény lehetőséget ad a hatékonyság növelésére és néhány járulékos költség csökkentésére, illetve megszüntetésére.

Az egyezmény tényleges gazdasági jelentősége csekély, összehatása pedig kifejezetten kedvező az USA gazdasága szempontjából. 2004-ben a teljes kereskedelmi forgalom 33 milliárd USD-t tett ki, minimális amerikai deficit mellett. Számítások szerint a

megállapodás eredményeként az első évben 25 ezer új munkahely jöhet létre az USA-ban, miközben 130 ezerre becsülik az egy évtized alatt létrehozható új munkahelyek számát. Sok megfigyelő szerint azonban az egyezmény igazi jelentősége geopolitikai természetű az USA számára.

Szélesebb latin-amerikai összefüggésbe helyezve érdemes utalni arra, hogy az 1993-ban ratifikált NAFTA óta egyetlen jelentősebb szabadkereskedelmi egyezményt sem sikerült tető alá hoznia sem a Clinton-adminisztrációnak, sem Bushnak, pedig mindketten támogatták a teljes amerikai kontinensre kiterjedő szabadkereskedelmi övezet (FTAA, *Free Trade Agreement of the Americas*) létrehozását. Erre azonban nem volt, és ma sem látszik reális esély, mivel azok a követelések, amelyeket a latin-amerikai országok egy gazdasági szempontból igen jelentős csoportja (Brazília vezetésével) támaszt (pl. mezőgazdasági termékeik szabad bejutása az USA piacára, az USA mezőgazdasági támogatási rendszerének leépítése) elfogadhatatlanok az Egyesült Államok számára.

A CAFTA esetében az igazi kérdés az, hogy mit várhatnak az egyezmény közép-amerikai résztvevői a szabadkereskedelemtől, hiszen termékeik már eddig is többnyire akadálytalanul juthattak el erre a számukra döntő jelentőségű piacra. Az egyik fontos érv, hogy míg eddigi kedvezményezett státuszuk elvileg bármikor megszüntethető volt, a most elfogadott szerződéssel ez a kedvezményezett állapot hosszú távra biztosítottá válik. A nagyobb gazdasági stabilitás jelentős ösztönző lehet a befektetők számára, tehát jók a kilátások a nem-

zetközi működőtőke fokozottabb beáramlására a régióba. Ez pedig nélkülözhetetlen a térség fejlődése szempontjából. Ugyanakkor tisztában kell lennünk azzal, hogy a megfelelő (tehát stabil, kiszámítható és rugalmas feltételeket biztosító) szabályozási, intézményi háttér, a demokratikus berendezkedés megkérdőjelezhetetlensége, valamint az infrastruktúra fejlesztése olyan alapvető tényezők, amelyek nélkül e kis országok képtelenek lennének kihasználni az egyezmény adta lehetőségeket. Az Egyesült Államok termelői viszont tőkeerejük, rugalmasságuk, versenyképességük (és jegyezzük meg, hogy a mezőgazdaság esetében az állami támogatások) miatt nyilvánvalóan élni fognak, és élni is tudnak a lehetőséggel, és fokozott mértékben jelennek meg a számukra megnyílt piacokon. A szabadkereskedelmi egyezmény elfogadásával a kis közép-amerikai országok végső soron piacukat ajánlottak fel pótlólagos gazdaságfejlesztési lehetőségekért cserébe. Az egyezmény azonban csak egy a szükséges feltételek közül. Belső reformokra, az infrastruktúra fejlesztéséhez és a hazai vállalkozók számára adandó fejlesztési programokhoz elengedhetetlen tőkére, a korrupció visszaszorítására van szükség.

Végül hangsúlyozandó, hogy a CAFTA sikere, illetve kudarca fontos hivatkozási pont lehet a továbbra is zajló (bár jelentősen lelassult) FTAA tárgyalási folyamat során is.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu weboldalról